

*"Natuurlijk wil ik nu niet zwanger raken,
dat kan ik er nu helemaal niet bij hebben."*

Een uitspraak die veel hulpverleners zullen herkennen in de contacten met hun cliënten. Mensen met psychiatrische problemen bijvoorbeeld of een verstandelijke beperking. Maar ook mensen die kampen met schulden, een verslaving, dakloosheid, loverboyproblematiek of die ongedocumenteerd zijn. Een zwangerschap moet voor iedereen (m/v) een bewuste keuze kunnen zijn.

Precies hierom is vijf jaar geleden het landelijk programma Nu Niet Zwanger (NNZ) gestart. NNZ biedt hulpverleners concrete middelen om hun cliënten in een open en eerlijk gesprek te laten nadenken over hun kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. Het programma heeft in die eerste vijf jaar zijn succes meer dan bewezen, in samenwerking met meer dan 250 gemeenten en de vele instellingen die eraan meedoen. Hoe? Dat leggen we graag uit.

Voor Esmee

In alle activiteiten staat de vraag centraal:

Wat heeft Esmee hier concreet aan?

Op basis van deze ijkpersoon zorgt het landelijk NNZ programmateam – gepositioneerd bij GGD GHOR Nederland –

voor bijeenkomsten, scholing, intervisie en ondersteuning van regionale NNZ teams en professionals.

Dit team zet het belang en de aanpak van het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen op de kaart. Samen met de praktijk ontwikkelt het team de aanpak verder en bewaakt het de kwaliteit.

"Op een dag slaat ze op tilt: 'Vier maanden?!' Esmee is zwanger. Daar schrikt ze enorm van. Ik ook. Zij vloekt. 'Wat betekent dit allemaal?! Ik wil toch helemaal geen kind?! Hoe kan dit nou?!'"

Connie Rijlaarsdam verpleegkundig specialist GGD

Start een gemeente met NNZ dan benadert een projectleider en inhoudelijk coördinator van de lokale GGD de lokale organisaties. Een kwartiermaker van het landelijk NNZ team biedt hierbij ondersteuning, zodat het programma uniform wordt opgezet. Het zijn de professionals die het programma tot een succes maken. Zij gaan – getraind door aandachtsfunctionarissen binnen hun organisatie – vanuit hun vertrouwensrelatie het gesprek aan met de cliënt over de kinderwens.

Zorg op maat

Waar NNZ goed is ingebed in een organisatie zien de professionals dat de zorg en ondersteuning die ze kunnen bieden ook echt aangepast is op de behoeften van de cliënt en dat los van de protocollen zorg op maat geboden kan worden. Door de structuur van NNZ hoeven ze het niet alleen te doen: ze kunnen intern terugvallen op de aandachtsfunctionarissen en de GGD voor doorverwijzing, sparren, opschalen en financiën. De begroting van NNZ is sober en wordt gefinancierd door gemeenten. Het landelijk projectteam krijgt financiële middelen van het ministerie van VWS.

Wederkerige samenwerking

Sociaal en medisch domein werken in iedere gemeente samen. En dat deze samenwerking werkt, komt omdat zij een gezamenlijk doel hebben: cliënten in kwetsbare situaties ondersteunen in het nemen van regie op hun kinderwens. De samenwerking is concreet, gericht op de cliënt en wederkerig. De cliënt die de kinderwens wil uitstellen kan vanuit het programma terecht bij een lokale medische zorgverlener voor anticonceptie. En andersom kan de medische professional een cliënt gemakkelijk verwijzen als die meer begeleiding nodig heeft dan hij of zij zelf kan bieden.

"Cliënten in een crisis zouden niet openstaan voor een gesprek over hun kinderwens. Mijn ervaring is anders. Ik heb gemerkt dat het cliënten in een hectische situatie juist rust gaf als zij zichzelf daarin konden beschermen tegen een ongewenste zwangerschap."

Inhoudelijk coördinator NNZ

Scholing

Scholing is geregeld voor alle betrokkenen. De inhoudelijke coördinatoren krijgen behalve coaching on the job een basisscholing met een verdiepend aanbod, afgestemd op hun taken. Vervolgens trainen en coachen zij dan weer de aandachtsfunctionarissen van alle betrokken organisaties. Deze nemen ook verplicht deel aan de NNZ training en e-learning. Voor beide groepen worden ook intervisiebijeenkomsten georganiseerd. Voor professionals is er een uniforme scholing en e-learning. Die is voor de meeste beroepsgroepen geaccrediteerd. Door deze opzet is er regelmatig persoonlijk contact tussen alle betrokkenen en ontstaat er echt een netwerk.

Actieve ondersteuning

NNZ is succesvol dankzij de actieve inzet van de deelnemende gemeenten en organisaties. Het programma kan rekenen op actieve steun vanuit de directie en het management van de GGD. Ook de landelijke Raad van Advies speelt met haar kennis op medisch, ethisch en juridisch gebied en van publieke gezondheid een belangrijke rol om het programma verder te toetsen en ontwikkelen. Daarbij zijn er korte lijnen met het programma Kansrijke Start van het ministerie van VWS. Niet op de laatste plaats geloven partijen in de aanpak en zien dat het werkt. De financiële impuls die gemeenten voor de start en borging van een lokaal NNZ-programma vanuit het landelijk programma kregen, heeft mede bijgedragen dat een groot aantal gemeenten wilde investeren in het programma.

Al meer dan 250 gemeenten

Inmiddels zijn er al 264 gemeenten (77%) actief met NNZ. Hiermee worden binnen vele honderden organisaties cliënten ondersteund om een bewuste, geïnformeerde keuze te maken over hun kinderwens. Het programma is opgenomen en erkend als goed onderbouwd in de interventiedatabank Gezond Leven van het RIVM. Inmiddels is de NNZ-aanpak opgenomen in beleid, interventies en scholingen van diverse landelijke instellingen en beroepsorganisaties.

Nog vijf jaar

Een logische vraag: als het programma nu al zo succesvol is, waarom biedt het ministerie van VWS dan de middelen om het met nog vijf jaar te verlengen? Het logische antwoord is: we zijn er nog niet. De komende vijf jaar blijven we als landelijk team het programma verder ontwikkelen. Samen met de regionale NNZ-teams werken we aan structurele beschikbaarheid en borging van NNZ in alle gemeenten en organisaties in Nederland. Want een zwangerschap moet voor iedereen een bewuste keuze kunnen zijn. Dus de boodschap aan gemeenten, organisaties en professionals die nog niet zijn aangesloten: dit is het moment.

